

На основу чл. 34. и 53. Статута Планинарског савеза Србије и Закона о спорту /"Службени гласник РС", бр. 24/11 и 99/11/ Управни одбор Планинарског савеза Србије је на предлог Службе водича, на редовној седници одржаној дана 11.6.2015. године, усвојио коригован

П Р О Г Р А М ОБУКЕ ПЛАНИНАРСКИХ ВОДИЧА

ОБУКА ЗА ПЛАНИНАРСКЕ ВОДИЧЕ

Успешним завршавањем одговарајуће обуке стичу се следеће категорије-звања:

- а) водич оспособљен за вођење пешачких група (по програму и правилима Европске Пешачке Федерације)
- б) планинарски водич III категорије - водич оспособљен за вођење група у летњим условима по планинама високом до 3000 мнв;
- в) планинарски водич II категорије - водич оспособљен за вођење група у зимским условима по планинама високом до 3000 мнв;
- г) планинарски водич Ib категорије (водич II категорије са завршеном ледничком обуком по стандарду УИАА) – оспособљен за вођење група по ледницима и лавинозним теренима до висине од 6000м;
- д) планинарски водич I категорије - водич оспособљен за вођење група на надморским висинама преко 6000м, тропским регијама, ледницима и лавинозним теренима.
- Ђ) планинарски водич – инструктор.

ОБУКА ЗА ВОДИЧЕ III КАТЕГОРИЈЕ (планинарски водич у летњим условима)

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРОГРАМУ

Основни циљ програма

Програм ове обуке је основни програм за обуку добровољно - аматерских водича Планинарског савеза Србије (у даљем тексту: ПСС). Водич III категорије је оспособљен за вођење група у летњим условима по планинама високом до 3000 мнв. Наставак ове обуке се може сагледати на два начина:

- похађањем семинара који су намењени обнављању постојећих знања и учењу новина у оквиру III категорије ,
- похађањем обуке за више категорије.

Трајање обуке

Програм обуке се састоји из 25 часова теоријских предавања и 72,30 часа практичног рада.

Испитне обавезе обухватају:

- писане и усмене испите,
- практични испит.

Испитне обавезе се одржавају након завршетка обуке.

Повезаност са другим курсевима

Програм обуке за водича III категорије је основни програм, на који се програми обуке за више категорије надограђују. Похађање обуке за I категорију је условљено стицањем звања водича II категорије.

Начин укључења у међународно деловање

На захтев Комисије за водиче ПСС Планинарска комисија UIAA је доставила међународне стандарде за обуку водича под именом: "Model training standards for voluntary leaders and instructors" и „UIAA Standards for Voluntary Leaders and

ПРОГРАМ ОБУКЕ ПЛАНИНАРСКИХ ВОДИЧА

Instructors". Комисија за водиче ПСС је програм ове обуке и програме обука виших категорија ускладила са међународним нормама. У току је процес одобрења међународне лиценце за ове програме.

Састављачи програма и извођачи програма

Програм је саставила Комисија за водиче ПСС.

Предаваче за теријски део, инструкторе и асистенте инструктора за практични део курсева и семинара именује Комисија за водиче ПСС. Чланове испитних комисија такође именује Комисија за водиче ПСС.

2. ПЛАН ОБУКЕ

НАСТАВНИ ПЛАН

ЛЕТЊА ОБУКА

Редни. Бр.	Назив предмета/теме	Теорија (ч)	Пракса (ч)
А.	Опрема	3,00	9,00
А.1.	Опрема	0,30	
А.2.	Исправно паковање ранца	0,30	
А.3.	Планинска ципела	0,30	
А.4.	Техничка опрема	0,30	5,00
А.5.	Ужад и чворови	1,00	4,00
Б.	Познавање планина	2,00	
Б.1.	Географија и геологија планина	0,30	
Б.2.	Заштита природе планина	0,30	
Б.3.	Планински масиви у свету	0,30	
Б.4.	Планинарски објекти	0,30	
Ц.	Водичка делатност	4,40	37,00
Ц.1.	Разрада плана акције	2,00	
Ц.2.	Организација акције и контрола групе	0,40	
Ц.3.	Адаптација програма за различите групе	0,30	
Ц.4.	Кретање и техника вођења	0,30	27,00
Ц.5.	Употреба техничких средстава		4,00
Ц.6.	Биваковање и логоровање	1,00	6,00
Д.	Подучавање - методичко преношење знања	1	
Е.	Анатомија и физиологија	2,30	
Е.1.	Спортско медицински преглед - методологија и препоруке	0,15	
Е.2.	Тренинг и физичка припрема	0,30	
Е.3.	Исхрана	1,00	
Е.4.	Утицај планине и надморске висине на човека и групу	0,15	
Е.5.	Анатомоја људског тела/организма	0,30	
Ф.	Оријентација и навигација		13,00
Ф.1.	Карте, легенде, знакови и симболи		13,00
Ф.2.	Компас, бусола, висиномер		
Ф.3.	GPS и сателитска навигација		
Г.	Метеорологија	1,00	
Х.	Безбедност и спасавање у планини	1,30	5,00
Х.1.	Опасности у планини	0,30	

ПРОГРАМ ОБУКЕ ПЛАНИНАРСКИХ ВОДИЧА

X.2.	Израда импровизованих транспортних средстава		4,00
X.3.	ГСС и спасавање у планини	0,30	
X.4.	Средства радио везе и телекомуникације	0,30	1,00
И.	Прва помоћ	0,30	2,00
Ј.	Правна питања	2,30	
J.1.	Организација ПСС, Службе водича и UIAA	0,30	
J.2.	Правилник о безбедности и правила понашања на акцији	0,30	
J.3.	Познавање функционисања права у Србији и ван ње	0,30	
J.4.	Осигурање	0,30	
J.5.	Историја водичке службе код нас и у свету	0,30	
К.	Испити	6,00	4,00
K.1.	Тест – писмени испит	2,00	
K.2.	Усмени испит	4,00	
K.3.	Практични део испита		4,00
Л.	Завршетак обуке		2,30
L.1.	Паковање опреме		1,00
L.2.	Спремање дома		0,30
L.3.	Повратак са школе		1,00
	УКУПНО ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ:	25,00	72,30
	СВЕ УКУПНО:	97,30	

Детаљан преглед области обуке:

А. - Опрема

Опрема и техничка опрема, лична и заједничка. Правилна употреба опреме, одржавање опреме. Врсте материјала и њихова израда.

Б. - Познавање планина

Основе географије и геологије. Настанак планина и конфигурација терена. Упознавање са планинама и планинским масивима у земљи и свету. Приступ планини и њена заштита. Примена кодекса UIAA.

Ц. - Водичка делатност

Кретање и техника вођења групе, способност управљања групом и мере заштите групе на планини узимајући у обзир ризике и опасности. Разрада плана и организација акције. Биваковање и логоровање.

Д. - Подучавање - методика преношења знања

Као "едукатор" носилац UIAA стандарда треба да разуме наставне методе што ће омогућити да знање успешно пренесе на друге, посебно у планинском окружењу.

Е. - Анатомија и физиологија

Основне информације о тренингу. Значај тренинга, основни тренинг, специјални тренинг. Основе анатомије људског организма. Исхрана и упознавање са грађом намирница и њихов утицај на организам. Утицај планинског окружења и висине на човека и групу. Висинска болест. Спортско медицински преглед и физичка припремљеност.

Ф. - Оријентација и навигација

Основе оријентације и упућеност у технике и опрему за навигацију који ће омогућити правилну оријентацију у свим ситуацијама и условима. Карте и употреба

различитих размера, њихове легенде, знакови и симболи. Везе између карте и терена. Процена и способност мерења раздаљине. Употреба компаса, бусоле, висиномера, оријентација карте, магнетне варијације. Одређивање позиције са и без инструмената. Припрема и реализација руте. Сателитска навигација и употреба GPS уређаја.

Г. - Метеорологија

Упознавање са основама метеорологије и основним законитостима планинског поднебља и времена. Читање синоптичких временских карата. Временска прогноза. Упознавање са употребом основних инструмената и препознавање природних сигнала од помоћи за предвиђање времена.

Х. - Безбедност и спашавање у планини

Упознавање са субјективним и објективним опасностима и мере заштите групе на планини, узимајући у обзир ризике и опасности на планини. Опрема за спашавање и њена употреба. Израда импровизованих транспортних средстава. Организација спашавања у одређеним околностима и организовање помоћи са стране. Употреба средстава радио везе и телекомуникација и давање алпских S.O.S. сигнала. Спасилачке службе у земљи и иностранству.

И. - Прва помоћ

Значај и намена прве помоћи. Упознавање са границама прве помоћи. Установљавање смрти и оживљавање - реанимација. Шок, несвестица, малаксалост. Крвављење, преломи костију, убоди, угризи. Болесна стања и напади болисти чланова групе. Сунчаница и топлотни удар. Замор, премор. Транспорт унесрећеног.

Ј. - Правна питања

Упознавање са организацијом службе водича код нас и у свету. Акти који уређују службу. Носиоци звања водича, категорије, напредовања, евиденција водича. Начелништво и Комисија службе водича излета и похода. Организација ПСС и UIAA. Правилник о безбедности и правила понашања планинара, морална и правна одговорност. Одговорност у погледу кривичног и прекршајног права. Осигурање. Упознавање са историјом водичке службе код нас и у свету.

К. – Испити

Испити се састоје од Теста као писменог испита, усменог испита и практичног дела испита.

Л. – Завршетак обуке

По завршетку школе полазници имају обавезу да заједничку и личну опрему спакују и очисте дом.

3. УСЛОВИ ЗА УПИС

Кандидат приликом пријављивања мора да испуњава следеће услове:

- старост најмање 18 година,
- завршен IV степен стручне спреме (четворогодишња средња школа),
- чланство у планинарском друштву које је члан ПСС,
- искуство у планинарењу од најмање три године,
- лекарско уверење не старије од три месеца,
- препорука матичног друштва,
- положен пријемни испит.

4. УСЛОВИ ЗА ЗАВРШЕТАК ОСПОСОБЉАВАЊА

ПРОГРАМ ОБУКЕ ПЛАНИНАРСКИХ ВОДИЧА

Испитна комисија организује полагање испита након завршене обуке. Испитне обавезе се састоје из три дела:

- писмени тест,
- усмени испит,
- практични испит.

На основу резултата сва три дела Испитна комисија доноси оцену:

- није положио,
- положио (кандидат стиче звање Водич III категорије).
- Водич III категорије је дужан да у року од наредне две године изведе пет планинарских акција уз присуство неког од ментора са листе ментора коју сачињавају сви активни водичи II категорије са важећом лиценцом. Позитивном оценом ментора водич III категорије стиче право на оверу лиценце за III и право да се обучава за водича II категорије.

ОБУКА ЗА ВОДИЧЕ II КАТЕГОРИЈЕ (планинарски водич у зимским условима)

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРОГРАМУ

Основни циљ програма

Програм ове обуке се наслања на програм обуке за III категорију и односи се на обуку у зимским условима. Водич II категорије је оспособљен за вођење група у зимским условима по планинама високом до 3000 мнв.

Наставак ове обуке се може сагледати на два начина:

- похађањем семинара који су намењени обнављању постојећих знања и учењу новина у оквиру II категорије
- похађањем обуке за вишу категорију

Трајање обуке

Програм обуке се састоји из 19 часова теоријских предавања и 90 часова практичног рада. Испитне обавезе обухватају:

- писане и усмене испите,
- практични испит

Испитне обавезе се одржавају након завршетка обуке.

НАСТАВНИ ПЛАН ЗИМСКА ОБУКА

1.	Технике кретања и вођења по снегу	2	18
2.	Врсте снега и леда	1	6
3.	Лавине	4	6
4.	Опрема		2
5.	Техничка опрема	2	18
6.	Сидришта	1	6
7.	Навезе	3	8
9.	Биваковање	1	16
10.	Хипотермија	1	
11.	Прва помоћ	1	6
12.	Спасавање у зимским условима	1	6
	УКУПНО:	19	90
			109

Детаљан преглед области обуке:

1. - Технике кретања и вођења по снегу

Кретање по снегу, кретање групе по снегу. Кретање падинама и гребенима.

2. - Врсте снега и леда

Упознавање са врстама снега и леда. Њихово настајање и опасности које изазивју.

3. - Лавине

Врсте лавина, стварање услова за покретање лавина. Кретање лавинозним теренима.

Мере заштите групе. Лавинска опрема. Спашавање затрпаних из лавина. Лавински тестови.

4. - Опрема

Упознавање са зимском планинарском опремом и употреба.

5. - Техничка опрема

Упознавање са техничком опремом. Њена правилна употреба. Подела на личну и колективну.

6. - Сидришта

Начини израде сидришта. Израда сидришта на различитим теренима.

7. - Навезе

Кретање у навезама. Врсте навеза. Сврха навеза.

9. - Биваковање

Израда принудног склоништа у зимским условима. Израда иглоа и вучјих јама.

10. - Хипотермија

Упознавање са потхлађивањем људског организма. Ниске температуре и њихова опасност. ПромрзLINE. Превентивно деловање и прва помоћ.

11. - Прва помоћ

Обнављање прве помоћи са летње обуке и њена примена у зимским условима.

12. - Спасовање у зимским условима

Организација спасавања у зимским условима. Израда импровизованих транспортних средстава и транспорт повређеног.

3. УСЛОВИ ЗА УПИС

Кандидат приликом пријављивања мора да испуњава следеће услове:

- старост најмање 18 година,
- завршен IV степен стручне спреме (четворогодишња средња школа),
- чланство у планинарском друштву које је члан ПСС,
- лекарско уверење не старије од три месеца,
- препорука матичног друштва,
- звање Водич III категорије,
- положен пријемни испит.

4. УСЛОВИ ЗА ЗАВРШЕТАК ОСПОСОБЉАВАЊА

Испитна комисија организује полагање испита након завршене обуке. Испитне обавезе се састоје из три дела:

- писмени тест,
- усмени испит,
- практични испит.

На основу резултата сва три дела Испитна комисија доноси оцену:

- није положио
- положио (кандидат стиче звање Водич II категорије)
- Водич II категорије је дужан да у року од наредне две године изведе пет планинарских акција у зимским условима уз присуство неког од ментора кога одреди комисија за водиче ПСС-а. Позитивном оценом ментора приправник стиче право на даљу обуку за водича I категорије.

ОБУКА ЗА ВОДИЧЕ I КАТЕГОРИЈЕ (планинарски водич у зимским условима)

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРОГРАМУ

Основни циљ програма

Програм ове обуке се наслања на програм обуке за II категорију и односи се на обуку за зимске услове, тропске регије, велике надморске висине, леднике и лавинозне терене. Водич I категорије је оспособљен за вођење група у горе наведеним условима. На овој обуци полазници активно учествују у предавањима и обнављању већ стечених знања и вештина са претходних обука.

Наставак ове обуке се може сагледати на два начина:

- .похађањем семинара који су намењени обнављању постојећих знања и учењу новина у оквиру I категорије,
- похађањем обуке за звање ВОДИЧ - ИНСТРУКТОР

Трајање обуке

Програм обуке се састоји из 31 часа теоријских предавања и 112 часа практичног рада.

Испитне обавезе обухватају:

- писане и усмене испите
- практични испит

Испитне обавезе се одржавају након завршетка обуке.

НАСТАВНИ ПЛАН			
ЗИМСКА ОБУКА			
1.	Технике кретања и вођења по снегу и леду	2	18
2.	Врсте снега и леда	1	6
3.	Лавине	4	8
4.	Утицај велике надморске висине на човека	8	
5.	Техничка опрема	2	18
6.	Тропске области	4	
7.	Навезе	2	8
8.	Ледници и кретање по леднику	3	16
9.	Биваковање	2	24
10.	Хипотермија	2	
11.	Прва помоћ	1	6
12.	Спасовање у зимским условима		8
УКУПНО:		31	112
			143

Детаљан преглед области обуке:

1. - Технике кретања и вођења по снегу

Кретање по снегу, кретање групе по снегу. Кретање падинама и гребенима.

2. - Врсте снега и леда

Врсте снега и леда. Њихово настајање и опасности које изазивју. Опширније него на школи за II категорију.

3. - Лавине

Врсте лавина, стварање услова за покретање лавина. Кретање лавинозним теренима. Мере заштите групе. Лавинска опрема. Спашавање затрпаних из лавина. Лавински тестови. Опширније него на школи за II категорију.

4. – Утицај велике надморске висине на човека

Процес аклиматизације. Симптоми и третман (лечење) висинске болести. Хитне процедуре у случајевима акутне висинске болести. Хипоксични и хипобарични услови.

5. - Техничка опрема

Њена правилна употреба. Подела на личну и колективну. Опширније него на обуци за II категорију.

6. – Тропске области

Опасности тропских области. Болести. Превентива, третмани (лечење).

7. - Навезе

Кретање у навезама. Врсте навеза. Сврха навеза. Опширније него на обуци за II категорију.

8. – Ледници и кретање по леднику

Настанак ледника и њихова подела. Леднички облици и опасности на леднику. Кретање у ледничким навезама. Врсте навеза. Сврха навеза. Спасавање и самоспасавање из ледничких пукотина. Инсталације и системи спасавања. Опрема за кретање по леднику.

9. - Биваковање

Израда принудног склоништа у зимским условима. Израда иглоа и вучјих јама. Опширније него на обуци за II категорију.

10. - Хипотермија

Упознавање са потхлађивањем људског организма. Ниске температуре и њихова опасност. Промрзлине. Превентивно деловање и прва помоћ.

11. - Прва помоћ

Обнављање прве помоћи са претходне школе и њена примена у зимским условима.

12. - Спасавање у зимским условима

Организација спасавања у зимским условима. Израда импровизованих транспортних средстава и транспорт повређеног. Опширније него на обуци за II категорију.

3. УСЛОВИ ЗА УПИС

Кандидат приликом пријављивања мора да испуњава следеће услове:

- старост најмање 21 година.
- завршен IV степен стручне спреме (четворогодишња средња школа),
- чланство у планинарском друштву које је члан ПСС,
- лекарско уверење не старије од три месеца,
- препорука матичног друштва,

- звање Водич II категорије,
- положен пријемни испит

4. УСЛОВИ ЗА ЗАВРШЕТАК ОСПОСОБЉАВАЊА

Испитна комисија организује полагање испита након завршене обуке. Испитне обавезе се састоје из три дела:

- писмени тест,
- усмени испит,
- практични испит.

На основу резултата сва три дела Испитна комисија доноси оцену:

- није положио,
- положио (кандидат стиче звање Водич I категорије),

ОБУКА ЗА ВОДИЧЕ ИНСТРУКТОРЕ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРОГРАМУ

Основни циљ програма

Програм овог оспособљавања се наслања на програм образовања водича I категорије и односи се на обуку за летње и зимске услове, тропске регије, велике надморске висине, леднике и лавинозне терене. У овом оспособљавању ставља се посебан нагласак на педагошку праксу. На овом образовању полазници савлађују предмете из општег и посебног програма. Програмом је направљен спој потреба ПСС за стручним кадром и Закона о спорту Републике Србије, притом водећи рачуна о номенклатури занимања спортских радника из спорта.

Наставак овог образовања се може сагледати на више начина:

- Похађањем семинара који су намењени обнављању постојећих знања и учењу новина у оквиру инструкторске праксе.
- Учешћем на саветовањима у организацији ПСС.
- Извођењем практичне и теоретске наставе на обукама за водиче III, II и I категорије.
- Овером лиценце на основу Правилника о овери лиценце.

2. ТРАЈАЊЕ ОБРАЗОВАЊА

Опште стручни предмети

Ови предмети (теоретска настава и испит) изводе се на Високој спортској здравственој школи у Београду или на некој другој високошколској установи. Ова настава се изводи као „блок настава“ викендом, и траје 7 викенда.

	Назив предмета	Фонд часова	Фонд консултација + испит
1.	Функционална анатомија и спортске повреде	12	4 + испит
2.	Физиологија спорта са основама спортске медицине	8	4 + испит
3.	Моторичке и биомеханичке основе људског кретања	12	4 + испит
4.	Педагошко – психолошке основе спорта	20	4 + испит
5.	Основи спортског тренинга	16	4 + испит
6.	Социологија спорта	4	
7.	Менаџмент у спорту	4	
Укупно		76	20 + испити

Стручни предмети

ПРОГРАМ ОБУКЕ ПЛАНИНАРСКИХ ВОДИЧА

Ови предмети (теоретска настава и пракса) изводе **на за то погодним теренима**, у летњим и зимским условима, а по избору инструкторског тима Службе.

	Назив предмета	Теорија (h)	Пракса (h)
1.	Технике кретања	2	24
2.	Снег и лед	2	8
3.	Лавине	2	6
4.	Техничка опрема – употреба	2	24
5.	Навезе (сува стена, лед и снег)	1	10
6.	Тропске болести	2	
7.	Надморска висина и човек	4	
8.	Прва помоћ	2	10
9.	Спасавање у планини	4	24
10.	Ледници	2	10
11.	Биваковање	3	10
	Укупно	26	126

3. УСЛОВИ ЗА УПИС

Кандидат приликом пријављивања мора да испуњава следеће услове:

- старост најмање 25 година,
- завршен IV степен стручне спреме (четворогодишња средња школа)
- чланство у планинарском друштву које је члан ПСС,
- лекарско уверење о радној способности, не старије од три месеца,
- уверење спортског лекара (према Закону о спорту),
- звање Водич **најмање II** категорије,
- учешће у најмање две пешачке туре у светским планинским масивима вишим од 5 000 мнв,
- препорука матичног друштва,
- да је најмање 10 година члан ПСС,
- да има препоруку инструкторског тима СВ ПСС.

4. УСЛОВИ ЗА ЗАВРШЕТАК ОСПОСОБЉАВАЊА

4.1. Да је кандидат положио све општестручне предмете на Високој спортској здравственој школи у Београду или на некој другој високошколској установи.

4.2. Да је кандидат положио стручне предмете.

Испитна комисија организује полагање испита након завршене обуке.

Испитне обавезе се састоје из три дела:

- писмени испит (тест, израда елабората обуке за водиче III, II или I категорије),
- усмени испит,
- практични испит.

На основу резултата сва три дела Испитна комисија доноси оцену:

- није положио,
- положио – чиме кандидат стиче звање Водич инструктор, о чему Планинарски савез Србије и Министарство омладине и спорта Србије, а према Закону о спорту, издају уверење.

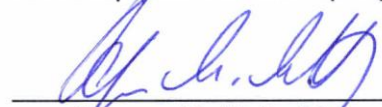
ПРОГРАМ ОБУКЕ ПЛАНИНАРСКИХ ВОДИЧА

Председник
Комисије за Службу Водича
Планинарског савеза Србије

(Зоран Контић)

Председник
Планинарског савеза Србије

(Борис М. Мићић)